

"DALMATINSKI HRVAT" izlazi svake subote. Godišnja predpata Din 80 — Polugodišnja Din 41 — Tromjesečno Din 22 — Za Ameriku godišnje dva dolara.

GLASI PRAMA CJENIKU.

Račun kod Pošt. Čak. Ureda, Zagreb, br. 38.004

Pripremeni telefon preko dana br. 38 — preko noći br. 28 (Interurban)

DALMATINSKI HRVAT

„DALMATIN. HRVAT“ uređuje M. Berović, prav. sa redakcionim odborom.

„Dalmatin. Hrvat“ je vlasništvo promicateljnog odbora „Hrvatske Štamparske Zdruga“ s. o. j. u osnutku u Šibeniku.

Pisma i novci šalju se na adresu: „Dalmatinski Hrvat“ - Šibenik, Glavna ulica 108. Rokopisi se na vraćaju - Pisma na frankiranu ne primaju, anonimna u keš.

NOVINE ZA PROSVJETU, GOSPODARSTVO I POLITIKU DALMATINSKE HRVATSKE.

God. II.

ŠIBENIK, 29. RUJNA 1923.

Br. 36.

Kod dr. Ante Trumbića.

Gosp. Trumbić, čuvši da je stigao jedan dio šibenskih Hrvata, izrazio je želju da nas vidi. Mi smo se velikom radošću tome odazvali, i tom prigodom zabilježili njegove misli, koje nam je izložio, a mi ih ovdje neke reproduciramo:

O VLASTODRŽCIMA I NJIHOVIM SATELITIMA: Svojim sektarskim partizanstvom su na štetu naše našoj civilizaciji i slobodoumnosti. — U najboljem slučaju dali bi opć. samoupravu. Mi smo politički zreliji nego oni koji se njome zadovoljuju; ona je gola kost. — Govori o njihovim bizantinskim karakteristikama: laži i korupciji. — Mjesto da promijene današnje stanje, prave s Hrvatima i državim uredjenjem, koje im pruža zgode za iskorišćavanje, oni eksperimentiraju, nudeći nas da biramo: štap ili batinu. — Puštaju da propada „Jadr. Plovidba“, a pomažu „Boku“; tako će prije postati „srpsko more“.

O POLICIJI: da je bude hrvatska zastava i smeta hrvatska svijest. (Docet proslava u Jeljsi). To je pogotovo u Dalmaciji.

O BORBI HRVATSKA: Zajednički front svih stranaka. Ne smije nitko kadića dezavuirati.

O ORJUNI: Da nijesu hajduci, jer hajduci kad odu u planinu nose glavu u torbi — nego razbojci pod zaštitom.

Mogli bi još toga dosta imenovati i ovo obrazložiti, ali ne ćemo, jer se kod nas sloboda štampe dvojakito i trojakito mjeri. Osim toga, plijeni se ono što najviše bude, a bude najviše istina.

Simulanti i hrvatska svijest.

Bilo je nedavno doba, kad je u hrvatskom zdravom društvu, pogotovo u krugovima hrvatske inteligencije, pojam politike zajedno sa političkim uvjerenjem i opredjeljenjem bio u uskoj vezi sa etičkim načelima. Osim pojedinih birokratskih puzavaca i samozavaca, teško je bilo i pomisliti, da bi hrvatski inteligent mogao da prigrabne šiju pred takovim režimom, koji je očito vrijedjao njegova narodna prava i

domoljubne svjetinje. Bilo je, dakle, momenata, kad je rodolubna svijest, kao znak hrvatske osobitosti i zrele kulture, iskakala u najtežim časovima kao vidni odraz realizacije svetih nacionalnih težaja i baš u tolikoj mjeri, da ni progonstva, ni patnje, ni materijalno uništenje nije bilo kadro da uguši pamtkeću vjeru u ostvarenje narodnih ideala. Najveća sramota i poruga padala je na onoga, o komu

se je i iz daleka sumnjalo, da radi ili misli na uštrb opće narodne misli i taj je u hrvatskom društvu bio proskribovan kao narodni izdajica i politički mrtvac.

Ova rigoroznost političkih shvaćanja u redovima hrvatske inteligencije uza sve omaške, koje je u našoj političkoj borbi sakrivala naša južnjačka sentimentalnost, vrijedila je s potpunim pravom kao odlika nepokolebive i moralno opravdane narodne borbe za vlastito samoodržanje. U tom pravcu hrvatska inteligencija bila je reprezentant hrvatska i hrvatskog naroda. (Ona je bila narod i djela njezina bija su izraz narodnog bivstva.

Nažalost, u današnje doba, kad se je val straučarstva razlio i po uređima i po crkvama i po školama i po uzgajalištima i u vojsci i u svakoj državnoj instituciji, tako, da je politička svijest postala stranačka dohrina, a političko uvjerenje izraz ropskog antagonizma, nailazimo na karakteristične figure političkih simulanta.

Odavno je već u ovoj našoj državi započela okrutna, upravo strana igra političke laži i pretvaranja. Konstatacija, da je jedan dio hrvatske inteligencije proti boljem svojem uvjerenju, a lih iz grubih egoističkih motiva, iz straha i kulturne nemoci, odstupio od svog prvobitnog političkog razvjanja te pod cimerom približenja ovoj ili onoj političkoj partiji zatajio najsvjetlije pokrete vlastite individualnosti, žalosna je i do zloboga nesmiljena činjenica u evoluciji današnjeg mentaliteta.

U našem kaljavom društvu, u času, kad mu se nameće borba za egzistenciju, za ravnopravnost, za poštovanje njegovih subjektivnih prava, za unapredjenje njegovih kulturnih tekovina i za progres njegove gospodarske i ekonomske snage, radjaju se kao gljive iza kiše takovi politički mekušci, koji bez skrupula i bez moralnog prestiza plaze onoj političkoj grupi, gdje im nikada nije bilo mjesto.

Čudom se je čuditi, kad se obazremo po našoj političkoj areni i pogledamo, kako pojedinci nervozno, bojažljivo kao plušive ovce uskaču labor onih, koji se nijesu nikada mogli da ponose svojom političkom iskrenošću, kojima su stranice života bile vazda zatvorene, koji su se znali vazda okretati kao vjetrenjača onamo, kad vjetlar zapuhne — najednom postadoše „gorljivo“ pristase „zobi i bića“. Jedni i nevoljni Tartufi, ipokrite i simulanti!

Nije nikakovo čudo, što se nepovjerenim režimijama ne ukazuje nikadovo povjerenje. Čujemo na vlastite uši, kako im se sami stranački vodje rугaju i kako ih ismjavaju. Ako igdje imade forme socijalne aktivnosti, u kojoj bi dominirala ipokrizija kao načelo života, to se zaista ukazuje najbolje danas u gospodujućoj stranci, u koju od Hrvata ulaze oni, koji simuliraju, a dočekuju ih oni, koji im ne vjeruju.

Koliko utjecaja imadu ovi politički sarenjaci i vrtikape poimence na hrvatski narod u Dalmaciji, lako je odgovoriti. Upravo nikakav. Narod ih i ne poznaje, a niti je čuo za njih. I dok je u nedavno doba

PODLISTAK

Učiteljica Albanija.

Posle Peći prestali su vika i guranje po putevima, svaki je siseo s konja i s kola, i sklanjao se s puta drugome. Upravo, niko nije više nikog ni video. Prolazilo se mimo prijatelja bez želje da se progovori reč; — niko nije zastajao, ako nije morao. Niko nije imao ni kade ni volje ni moći da misli na one i na ono oko sebe. Iznemogao napušten konj ukraj puta, isto je tako slab utisak ostavljao na prolaznika obuzetog svojim brigama kao i mrtav čovek ili čovek na smrti smrznut u snegu. Oni koji su zadržali ponajviše duševne snage — pojedine engleske bolničarke i doktorke — izazivali su još preostatak osećanja divljenja, ili možda i izvesnog negodovanja, što su još bili u stanju da čine napor i zastanu na putu, da bi podržali srpskog vojnika koji posustaje, ili da bi od svog osudnog dnevnog obroka dali polovinu skeletima austrijskih zaroblje-

lata Albaniji. Ipak kraj sve sive jednoličnosti i na izgled beskrajne ravnodušnosti za sve i vreme svemu što se okolo dešava, bilo je među nama razlike, i ta razlika bila je dosta velika. Mi smo je kasnije, retrospektivno, bolje uočili, i bolje shvatili nego tada u vreme samog tužnog pohoda kad je sav napor bio koncentrisan u jednu misao: „Dalje!“ Ko je imao dušu da, ma i nesvesno ili podsvesno, prima utiske, taj je i povlačenju osenio svakog čoveka, i osenio ga je skroz, kao da ga je pogledao.

U Albaniji su ljudi postali onaki kakvi su uistini — spale su s njihovim haljinama, i navike, i svaka konvencija koja im pomaže u običnom životu da zametnu trag; ostali su nagli kao od majke rođeni. Kad je navukla nevolja koju ne traje od danas na sutra, za koju se ne zna koliko traje, i da li će uopšte prestati, ili će se završiti katastrofom, i to katastrofom koja je možda vrlo blizu, koja možda čeka i vrebava već svoju žrtvu iz prve izvaljene stene ili u toku iduće noći, — kad je nevolja došla tako bru-

zda je svaki postao svoj, sumo svoj, i nije teško bilo videti ga kakavje. I to što se tada videlo, i doživelo, nikada se ne može zaboraviti. Ko će zaboraviti onog pukovnika, ljudeskaru od čoveka, koji je još u Nišu počeo drhtati i zanemagati, dok je naredjivao da se što više kola i automobila zadrži za njega i njegovu svitlu i za njihovih prtljag, mesto da ih šalje onamo kud treba. Ko će zaboraviti one činovnike i načelnike, koji su zlonpotrebjavali svoje činove i svoja zvanja da izmaknu ispred drugih i da od drugih otmu hranu i koriste se opštim stvarima isključivo, za svoju ličnost. Gledali smo ministre i generale, narodne zastupnike i trgovce „rodoljube“, kako se kukavno drže, kako prvo na državnim automobilima i kolima a posle na konjima izmiču drumom i po stazi bez okreta, mimo poznanike i žene i decu koje poznaju, da ne bi moralni poddelili s njima mesto do sebe ili pogachu iz svoje torbe ili učiniti mali i najmanji napor za ljubav nekome drugome osim sebi. Jer treba istaći i ne dopustiti da se preda za-

kroz nju vlada i ministri a drukčije mali činovnici i obveznici koji su do kraja ostajali na svojim mestima; drukče oficiri konjanici, a drukče pešaci, i drukče naročito vojnici, osobito oni koji su ostali van svoje komande i jedinice, i ranjenici; drukče britanski vojni ataše i britanski glavni komesar a drukče one engleske lekarske misije koje su bile gotove da i u povlačenju prave za vojštala za srpsku vojsku, bez obzira na blizinu neprijatelja i na veličinu oskudice.

Medju ljudskim predrasudama koje su ostajale po putu, u blatu i pod snegom, i to medju prvima, bila je ona što se zove junaštvo: Ono junaštvo, koje se sastoji iz sujeta, n želja da se istaknemo mimo druge ili u bojazni da se ne osramotimo pred drugima, a koje prestaje na izvesnoj temperaturi ispod nule i sa stumakom koji ima da vri polu bleh polu zemlju. Ostaje jedino ono drugo junaštvo, koje se ne menja i ne izneverava: Držanje ljudskog dostojanstva i osećanje dužnosti. Koliko su njih imali to držanje i pokazali to

hrvatska inteligencija bila hrvatski narod, predstavnici hrvatstva i nosioci narodne volje, danas je narod onaj, koji je izvor i početak aktivnosti, pokretač vlastite snage, nosioci vlastite snage i nosioci vlastite individualnosti, spreman vazda, da u suradnji svojih ponoiboljih sinova vrši političku misiju u cilju postignuća svojih svetih prava.

Naša braća iz Banovine postadoše danas jako falanga (gedeonovih vojnika, čijoj se organizaciji svijesti i samoprijegoru divimo. Ne stoji im na putu mračni tipovi o-

bježenjaštva i samoživotstva, niti se hrvatski narod na njih obazire. Trakovi su likvidirali u hrvatskom društvu i narod ih prezire.

Zadnji hrvatski Zbor u Splitu pokazao je najbolje, ta je hrvatska Dalmacija na obalama Jadrana uvijek spremna, da se svrsta u redove s braćom Hrvatima u Banovini, u borbi za narodne pravice. Bujicu svijesti, koju je danas već prodrlo kroz hrvatske redove, ne će zadržati ipokrite i simulanti — razni Don Basiliji, Don Marciji i Don Piloni.

Otrijeznjavanje.

Dalmacija je od pamtijeka i mala dva tipa ljudi: građane na samom primorju i seljake u primorju, otocima i dalm. Zagorju. — Oni građani zbijeni po gradovima uvijek su davali materijala za borbu proti hrvatstvu, dotično stvarali anacionalne elemente, dalmatince (autonome), dok je selo uvijek bilo svjesno svoga hrvatstva i baš iz njega je najviše niklo lučonoša za novi hrvatski nacionalni preporod. Za pravo toga preporoda nije ni trebalo, kad bi se gledalo na većinu Dalmacije i njeno osjećanje, ali su ti građani svojom, ekonomskom prevlasti i zarobljivanjem, znali uvijek umjetno reprezentirati volju Dalmacije, koja volja nije bila jednaka njihovoj. Neka je slava i živio seljaštvu, koje se nije nikad ni trenom iznevjerilo hrvatskoj misli ni nasjedalo tudjinskim obećavanjima i davanjima, niti se zagrijavalo za neprobavljene ideje, makar te najljepše izgledale kao jugoslavenstvo. Ne jugoslavenstvo kao državni pojam, to mu je bilo i jest sveto, ali jugoslavenstvo shvaćeno odricanjem hrvatstva, a to prikazano kao progres, bilo mu je tuđe, neprihvatljivo i neshvatljivo. Protuhrvatska ga rabota naših »jugoslavena«
revoltira i uzda se u svoju anagu za održanje svoga svetog imena i vjeruje u dan osvješćenja od zabluda i prestanka moći onih koji zlonamjerno rade.

nećemo ovdje, i sad. Ali potrudimo se da zapamtimo, i da se setimo svega i svakoga, svakog događaja i svakog pojedinca. Jer će to biti od koristi narodu i zemlji. Treba znati, koji su to pre Albanije, u zaklonu, ili na dobrom položaju, bili najhrabriji i najglatiji, a u Albaniji postali manji od mukova zrna i još gore, jer ti će opet biti, i neki već i jesu, prvi da se ispružu i hvale svojim junštvom, — baš kao da nije ni bilo Albanije, i prave Albanije i raznih naših drugih Albaniju za vreme dugoga rata. Ne damo se više tako lako zavratiti ili prevratiti. Jer to smo naučili u Albaniji i izneli iz nje na živom glavom: da s nepouzdanjem posmatramo vodje i junake, i da im ne verujemo više na reč. Onog koji govori o krvi i o maču i junackim delima, treba pitati u kojoj je jedinici služio, i ne treba pitati samo njega, u ko i opet traži i preporučuje rat, toga treba zatvoriti, jer taj će se prvi ukloniti ako se oglasi mobilizacija. Tako govori iz nove Albanije.

To je vrijeme došlo. Dok se Šibenik i Dubrovnik u glatnom otrešli tutorstva što naivnih i slijepih, što proračunanih unjetavaca hrvatstva i njihovih prije plaćenih a kasnije, po prestanku vlasti, subvencioniranih pomagača — jedino se čekalo što će reći Split, glava glava Dalmacije, džep Dalmacije i koljevka najboljih hrvata što ih je Dalmacija dala. — I taj Split je progovorio, bijesno je i energično zaviknuo; ustao je kao lav kojeg su za dugo vremena stiskali uzicom oko vrata. Nije uzica za lava nego za psa! Digao se da brani bratsku jednakost i hrvatske tradicije koje su počele zamirati. Znađu to trgovci hrvatstvom što to znači; Pariz je Francuska, Split je Dalmacija, pa zato se svim silama i bore, a preкупljene ih novine pomažu, da uguše hrvatsku svijest, koja burno ključa. Nije ta svijest u zametku, već je u poletu, pa je ne će ni prokušane intrigne ni izvještajući i falsificirani proglasi da išćupaju. Silan je to element; ko naša jadranska bura; što joj se suprotstavi — sruši.

Hrvatski seljak je u svojoj duši najbolje i najbrižnije čuvao sveto i neokaljano hrvatstvo, koje je otelo ovu lijepu krpnu zemlje iz rala domaćih i prekomorskih Talijana. Baš je hrvatstvo spasilo i otelo, niti jugoslavenstvo, niti srpstvo sa onim Srbima koji su glasovali sa Talijanima, a na štutu Hrvata. Hrvatska ideja čuvana u dalmatinskoj seljačkoj kućici i kolibici pomalo je prodirala u gradove, istiskujući nazovi jugoslavensvo, a seljaci, stavljajući se na raspoloženje onda malobrojnoj hrvatskoj gradskoj inteligenciji, sanjalo je namrlom zavjetu naših otaca: ujedinjenje Dalmacije s Hrvatskom, tom idealu kojeg je nesrećom prtila slaba kob. Dalmacija je utroba gdje se rodilo hrvatstvo, a Banovina mu je glava; malom djeteću je prva predodžba o svojem »ja«
tjelesni integritet, a zar će Dalmaciji i Banovini biti zadnja? I jedno smo tijelo.

Ponovni potres u Šibenik dneva 26. ov. mj. u 2 i 16 u noći iznenadi nas potres skoro najjuči od svih dosadašnjih, trajao je punih 12 sekunda.

Požar u Srpskoj banci dne 25. ov. mj. oko 11,30 u noći pojavio se požar u prostorijama Srpske banke.

Interkantno, da se ni jednog vatrogasca nije vidilo pri gašenju

REZOLUCIJA DALMATINSKIH HRVATA

IZNEŠENA PRIGODOM HRVATSKOG NARODNOG ZBORA U SPLITU.

(Izvadak (Hrvata" od 24. ov. nj.)

I.
Prosvjed protiv zabrane izleta na Jelsu.

Hrvatski narodni zbor prosvjeduje proti policijskoj odluci, kojom je bio zabranjen izlet splitskih Hrvata u Jelsu 9. o. mj. prigodom otkrića spomenika kaj. Niki Dubokoviću. Time je bilo Hrvatima onemogućeno, da odadu počast zaslužnom budiocu u teška vremena. Hrvatske svijesti u Dalmaciji, a osobito na otocima, koji su na zapadu krajna granica hrvatstva, države i cjelokupnog slavenstva i njihov bedem i probran na našem moru; prosvjeduje što je tom samovoljnom zabranom povrijedjen pijetet prema uspomeni saslužna otadžbenika, povrijedjeno zakonito pravo građana na slobodno sastajanje i manifestiranje njihovih narodnih i kulturnih osjećaja i povrijedjeno njihovo pravo na isticanje hrvatskih svetinja: hrvatskog imena i hrvatske zastave i to u državi, koja bi i po svojem službenom nazivu ima biti i država Hrvata.

Prosvjed protiv komesara na općinama.

Prosvjeduje proti tomu, što hrvatske općine u Dalmaciji već pet godina staju pod upravom vladinih komesara, nametnutih hrvatskom pučanstvu proti njegovoj volji, njegovim interesima i njegovim osjećajima i zahtjeva hitno provedenje slobodnih izbora, koji će dati narodu mogućnost da biranjem svojih zakonitih predstavnika uspostavi redovitu narodnu općinsku upravu.

Protest protiv ekonomskog zapuštanja Dalmacije.

Prosvjeduje proti ekonomskom zapuštanju Dalmacije, naročito u ovo vrijeme trajne nerodice i ekonomske krize, proti zapuštanju sudova, politovitoj i nemarnoj državnoj administraciji, proti zanemarivanju opravdanih zahtjeva na pristojnu existenciju državnih činovnika i naučestjenika, koji usljed rastuće skupoće padaju sve to više u bijedu, i proti zanemarivanju škola i proti ovlačenju koruptivnog sektarskog partizanstva, odvratna našem slobodnom duhu i našoj civilizaciji, u javni život i u javne ustanove.

Prosvjed protiv zapuštanja luka.

Prosvjeduje proti zapuštanju naših luka, u kojima i postojeće gradjevine dnevno propadaju, proti zanemarivanju naših suobraćajnih sredstava na kopnu i na moru, proti neoprostivom držanju vlade u pitanju nedavnog štrajka pomoraca, koji je imao za posljedicu ubustavu za više mjeseci putničkog i trgovinskog prometa na moru, koji je ovaj osiromašenoj zemlji nanio novi ekonomski udarac i koji je bacio siromašno pomorsko osoblje u i krajnu bijedu, a obalno parobrodarstvo, lišeno državne pomoći i uko izvršuje javnu službu prvorazrednog interesa, doveo do ruba propusti.

II.

Nepovjerenje autokratskom, koruptivnom, pokvarenom, reakcionarnom režimu partijske oligarhije.

Što se tiče općih interesa, hrvatski narodni zbor izražuje nepovjerenje autokratskom, koruptivnom, pokvarenom reakcionarnom državnom

pašćuje narodni i državni ugled kod kuće i napolju, koji je dao dokaza nesposobnosti u pogledu moralnom, administrativnom i legislativnom, raspislje i upropašćuje narodnu državnu imovinu, i ugrožava osobnu i imovinsku sigurnost i gura narod u sve to veću moralnu i materijalnu bijedu.

Traži da, u interesu mira i reda kao i u interesu ugleda zemlje, bude stavljen izvan snage izumni t. zv. zakon o zaštiti države. Taj zakon svojim sredovječnim reakcionarstvom, svojom neodređenošću, nepodpunošću i nejasnošću ne može da bude zaštitom javnoga reda nego je sredstvo u rukama hrdjava režima za pritiskivanje građana i ograničavanje njihovih sloboda. Osim toga taj se je zakon, u dvije godine što je na snazi, pokazao nepotrebnim jer je samo u nekoliko slučajeva primjenjivan na sudu i to, maldane uvijek, su odriješujućom presudom.

III.

Eksperiment srbijskih političkih stranaka.

Hrvatski Nar. Zbor, obraćajući pažnju, mimo svih drugih ugledišta i posmatranja, u prvom redu na iskustvo stečeno u ovih pet godina zajedničkog državnog života Srba, Hrvata i Slovenaca, ističe svoje najdublje uvjerenje, da postojeće državno uređenje nije nego, eksperiment srbijskih političkih stranaka, kojima je uspjele da u ime srpstva nametnu svoju hegemoniju narodu sa centralističkim sistemom vladanja, zato da, koncentrirajući u svojim rukama svu državnu vlast, umogno iskorisćivati je bezobzirno. Taj je eksperiment moralno i politički propao, jer je dao rezultate katastrofalne u svakom pravcu u Hrvatskoj i u ostalim zemljama, koje su se oslobodile od Austro-Ugarske, u Crnoj Gori pa i u samoj Srbiji.

Temeljna izmjena postojećih javnih odnošaja.

Hrvatski Nar. Zbor, zastupa stoga mišljenje, da je temeljna izmjena postojećih javnih odnošaja, jedna krajna državna potreba i izriče svoje uvjerenje, da će se, u interesu unutrašnjega reda kao i spoljne sigurnosti, postaviti čvrsti temelji južno-slavenskoj zajednici, ako joj se stvori nova baza osnovana na slobodnom, iskrenom i stvarnom sporazumu Srba, Hrvata i Slovenaca. Pošto su Srbija i Hrvatska dva narodna i državna faktora glava po prošlosti i po važnosti političkoj i ekonomskoj najpreča je potreba, da se u prvom redu utre put njihovom sporazumu, osnovanom na načelu jednakosti i ravnopravnosti kao i na njihovoj slobodnoj volji, koja jedino može da bude stanak-kamen zgradi južnoslavenske državne zajednice i garancija mira, zadovoljstva i napretka u unutrašnjošći kao i miroljubivosti i sigurnosti prema vanjskom svijetu.

Pod Hrvatskom razumijeva i Dalmaciju.

Pod Hrvatskom razumijeva se dakako i Dalmacija kao njezin sastavni dio. Dalmacija je bila još pred hiljadu godina koljevka prve Hrvatske države i glavno uporište njenoga razvitka na moru i na kopnu pa je danas kao što će biti i uvijek s njome

čajima, narodnom voljom i interesima kulturnim i ekonomskim.

IV.

Prosvjed protiv postupka talijanske vlade na Rijeci.

Hrvatski Nar. Zbor, povodom zadnjih događaja na Rijeci, prosvjeduje proti postupku talijanske vlade, koja je jednostranim i nelegalnim aktom zauzela po svojim trupama teritoriju nezavisne države Rijeke i podvrgla upravu te države svojoj vojnoj vlasti. Traži od beogradske vlade da, čuvajući svetost međunarodnih ugovora neodstupno zahtijeva poštovanje i u spostavu nagračene nezavisnosti države Rijeke i evakuaciju neospornih naše teritorije: Delte i Baroša od talijanskih trupa i talijanskih vlasti i organa, u smislu međunarodnih ulanačenja utvrđenih u Rapalo 12. 11. 1920.

Da li su Hrvati separatiste.

Rečim'djije svakom zgodom gdje može tuže Hrvate radi separatizma i antidržavljanstva.

Bilo bi dobro, znati zašto nam se imputira separatizam.

Možda smo Hrvati separatisti zato, što hoćemo znati u što se raspilju one silne svote novaca, koje ulaze u Beogradsku kasu preko pusih direktnih i indirektnih poreza?

Možda smo Hrvati separatisti zato, što tražimo za obnovu odgovarajući nam dio od onih silnih pristojba željezničarima, brzojavima i pošta, koje u ogromnim svotama u Beograd ulazi,

Možda smo Hrvati separatisti i antidržavni element, što protestiramo protiv održavanja i podupiranja podzemnih, terorističnih organizacija, koje prožduru silne svote novaca, a leglo su nemara, nereda, pravne ne sigurnosti i nerada? Možda zato, što se dižu protiv ovakovog stanja radi kojeg je ovoliko silno oružništvo potrebno?

Možda smo Hrvati separatisti što ustajemo protiv korupcije i demoralizaciji?

Možda smo Hrvati separatisti zato, što ustajemo protiv pljačkanju, batinanju, ubivanju i ugrožavanju javnog mira i reda? Možda zato, što hoćemo građanskog rata?

Možda smo Hrvati separatisti zato, što ne dozvoljavamo nad sobom srpske hegemonije? Možda zato, što ne dozvoljavamo negaciju hrvatstva i brisanje hrvatskog obilježja?

Možda smo Hrvati separatiste zato, što se zgražamo nad divljačtvom počinjenima nad Muslimanima

„Braćo, Hrvatskog naroda zbor je uspio.

Evo dokaza, ove tisuće prisutnih Hrvata. Braćo! Kad smo mi hrvatski narod zbor ovako sjajno svršili, naš posao je gotov. (Oduševljeni povici. Hiljade i hiljade grla klicalo je „Zivio“). Sad treba da se razidjeté, jer ne smijemo nikome dati pravo da izazove nered. (Narod je kao jedan glas povikao: Slušat ćemo). Čuvajući nas, čuvamo našu svetu hrvatsku ideju. Sumo hrvatska ideja branila je do sada i jedino ona može i unaprijed da brani ovu zemlju, ovo more od tudjeg preziranja, jer je ovo skrajnja granica hrvatstva, države i cijelog slavenstva!“

Te su Trumbičeve riječi izazvale uocipisivo oduševljenje i odobravanje.

i ostalim nešribima? Možda zato, što se brane od zla koji se hrvatskom narodu nanasa?

Možda smo Hrvati separatisti zato što branimo svoju narodnu slobodu, jer ne ćemo da budemo Srbi i ne ćemo da budemo dio Velike Srbije? Možda zato, što hoćemo, da živimo kao slobodni ljudi u slobodnoj svojoj kući u kojoj hoćemo, da sami gospodarimo.

To su valjda uzroci radi kojih se Hrvatima pripisuje separatizam i antidržavljanstvo.

Neka prestanu djelovati balkanske metode poprmljene od Bizantianca i Grka: prevara i korupcija. Neka prestade plačka, batine i divljačtvo, neka se svuda uvede poštivanje zakona i osigura imovinska i tjelesna sigurnost, neka u svim krajevima zavlada nama Hrvatima prirodjeno poštenje i zdrav razum, jednakost i ravnopravnost u svakom pogledu, neka svuda zavlada zakonitost, nek se postuje sloboda hrvatskog naroda, neka se postuje i počme provadjati Markov protokol, riječju nek se drže one vjerske »Ne čini ono drugome, što nije drago, tu tebi čine«. Tada ćemo Hrvati biti mirni, pa nam se onda ne će imputirati separatizam i antidržavljanstvo.

Dok mi Hrvati ne uništimo sva ona zla koja nas tište ne ćemo odustati od naše borbe pravedne i nužne za samoobranu, boreći se, do kraja ćemo izdržati. Sigurni smo za svoju pobjedu, jer znamo i vjerujemo, da pravo mora pobjediti nepravu.

Na to je Bajlo izvadio više napisanih karata, od kojih sam neke jedan dio pročitalo, ali u kojima je bilo više prijava bez potpisa i baš o nekakovom duhanu, špiritu, cukru i kavi, te benzinu, Bajlo mi je na lijepe i na ružne nudio ove anomne prijave da ih potpišem i da priznam da su istinite. Ja to nijesam htio učiniti, a tada su me ponovno počeli nagovarati i Bajlo i Carević da priznam, jer da su tako tako uradili i drugi koji su u tojme poslu upleteni, a osim ove dvojice nagovarali su me i svi ostali koji su tu bili prisutni, da priznam i potpišem gornje prijave.

Iza toga mi je Bajlo davao razne pismene sastavke, koje da ne smijem čitati, ali da ih moram potpisati na ovaj način: „Krsto Jovičić priznajem“, na što sam ja odgovorio da ću tako potpisati nadodavši: „priznajem da sam primio pare“. Odgovorili su mi da to ne treba i da je dosta da kažem usmeno da sam primio pare. Dávali su mi dalje da potpišem: „Krsto Jovičić priznajem“, i to na papiru, kojega su prigibali i pokazali mi samo čisti dio papira na potpis. Ja nijesam ni to htio, pak su me stali nagovarati Bajlo i Carević, da kada ne ću perom potpisivati, da je dosta da umočeni palac pritisnem na sve one karte koje su mi pokazali.

Kada na sve to nijesam htio pristati, onda su okrenuli u prijetnje. Najprije su se zagrozili da će me šibati, a zatim zatvoriti osam dana u tamatu, gdje ću od zlostavljanja poginuti i ne izaći više živ.

Izveli su me zatim u jednu drugu sobu u istoj Carinari.

Tu je Carević i agent Belamarić izvadio svaki svoj samokres i sa istim me je jedan tukao sa cijevi istoga u zube, a drugi u glavu, govoreći mi da moram priznati sve ono što navadjaju proli Drezgi, jer da se sada radi o njegovoj sreći, ili da ostane veliki bogataš ili da propadne za uvijek. Ako to primam da će i za i Drezgu biti „Amerika“, a ako ne, da ćemo obojica propasti, nadodajući da će mi i Drezga dati 50.000 dinara povrh onih 20.000 dinara što mi je poslalo ministarstvo financije. Iza toga su me stavili usred sobe, pak mi rekoše: ako ne ćeš priznati, bacali ćemo te s noge na nogu, to jest da će me udarati jedan s jedne strane nogom, a drugi s druge strane na nozi dočekati.

Kada je sve to bilo uzaludno i ja nikakovu neistinu nijesam mogao ni priznati ni potpisati, zaprijetio mi je svaki posebice držeei revolver u ruci, naime Carević i Belamarić, da će me ubiti ako budem ikome pričao ista o ovome što se je na Carinarnici odigralo, a osobito da ne smijem ništa Drezgi kazati.

Iza toga su me pustili rekavši mi, da idem okolo i ispitivam o gornjim prijavama te ako što doznadem da odmah dođem kazati, jer da me čeka uvijek onih 20.000 dinara.

Ovo je u kratko i jedan mali dio onoga što se odigralo na Carinari od pola ure poslije podne do 3 sata poslije podue.

Ovoliko izjavljujem istini za volju, spravan to svugdje potvrditi.

Jovičić Krste pok. Šime.

(Sljedeći potpisi 4 svjedoka.)

Pos. broj 7912.

Odnosno na zapisnik istog dana i broja očitujem ja niže potpisani kr. Notar u Šibeniku, da je Jovičić Krste pok. Šime, privatnik, iz Šibe-

ovdje nastanjeni, meni poznuti i sposobni gg. Ziminović Stipe Petrov, poljodjelac, i Marko Berović Dućkin, ab. iuris, u prisutnosti mojih i rečenih svjedoka priznao svojim potpisom što se nalazi u dnu nazočne izjave.

U Šibeniku, dne 28. (dvadesetosmog) septembra 1923. (treće).

(M. P.)

Ektor Meichsner,
kr. Notar.

(Sljedeći očitovanje kr. Notara dra Ektora Meichsnera, da ovaj prepis potpuno odgovara svome izvorniku, povrćućuom dru Marku Kožome, odvjetniku u Šibeniku.

(Op. Ur.) Radi gore navedene izjave Krste Jovičića p. Šime, koju je dao uvristi gosp. Ivicu Škaricu na zapisnik carinarnice; onako kako je od Jovičića čuo. — Carinarnica mimosilno uredovnu tajnu dostavila je komesaru Careviću. Carević na svoju ruku naredi upušenje g. Škarice. Carević držeći se one Tko te tuži Kadija, tko te sudi Kadija. Ovoliko ovog puta u sljedećem broju ćemo opširnije.

Hrvatsko Sokolstvo.

U Hrvatskoj se sokolstvo razvija među svjesnim seljaštvom kinematografskom brzinom. Doskora će i najmanje selo u Hrvatskoj imati svoje Hrvatsko društvo.

Otkako se je Hrvatsko Sokolstvo počelo razvijati kod hrvatskog seljaka, vidimo da se svjesni hrvatski seljak intenzivno bavi tjelovježbom, jer hrvatski seljak dobro zna onu mudru izreku »Zdrav duh može biti samo u zdravome tjele«.

Osim intesivnog vježbanja seljačka sokolska društva širom naše hrvatske domovine priređuju svakog tjedna po koju javnu vježbu.

Dne 23. ov. inj. priredio je seljački Hrvatski Sokol u Brdovici svoju drugu javnu vježbu, koji su osnovali u svome Sokolu i tamburaški zbor, a sad osnivaju i svoju fanfaru.

Na javnu vježbu brdovačkog sokolskog društva dodjoše korporativno sva četiri zagrebačka hrvatska sokolska društva sa svojim fanfarama.

Poslije javne vježbe razvila se ugodna zabava, kod koje je koncertirala fanfara zagrebačkog Hrvatskog društva i mjesni tamburaški zbor.

Na odlasku gostiju zahvalio se braći Brdovčanima na ljepom dočeku i primitku tajnik Hrvatskog Sokola brać Ročić i tako je završilo ovo ljeto hrvatsko seljačko sokolsko slavlje.

Ivaljevrijedno bi bilo, kad bi i Dalmatinski hrvatski seljak se ugledao u svojeg brata hrvatskog seljaka, te i on poradio oko osnutka Hrvatskih i Sokolskih društava u svomu selu.

Gosp. Radić u Londonu.

Vođa hrvatskog naroda gosp. Stjepan Radić bese svakim danom nove izvornice uspjeha kod engleskih parlamentaraca. Pačićeva vlada vidiči, da je u tuelužnja potpukopana, nastoji pa bitu na koji način, da onemoguću gosp. Radića u njegovoj akciji sa pravu Hrvatskoga naroda.

Osim ostalih ljudi namisli pao joj i ova najljubja Mimosilniški englesko vanjsko ministarstvo, a preko londonske policije zatražuje izručenje g. Radića, motivirajući, da je krivotvoracem putnicom u London došao.

Dužnivaši engleski parlamentari inače prijatelji našeg naroda za ovakove niankacije beogradske vlade informirane su

Bezakonje šibenske policije.

Preštampavamo izjavu g. Krste Jovičića, koju je on dao i vlastoručno potpisao pred bilježnikom drom. Hektorom Meichsnerom u Šibeniku.

Stvar se odnosi na aferu šibenske policije, koja je u nastojanju da svali krivicu na neke odlučne Hrvate u Šibeniku, upotrebljava sva moguća sredstva i teror tražeći svjedoke, da provede ono što ona hoće e da eventualno dobije hvatačku nagradu od preko pol milijuna dinara.

Šibenik, dneva 27 (dvadeset sedam) rujna 1923. (dvadeset treće)

I Z J A V A.

Ja dolje potpisani Krsto Jovičić pok. Šime iz Šibenika izjavljujem na svoju pošlenu riječ, da sam dana 16.

(dja „Mladen“ imala otplovati u Zadar) bio pozvan u pozvan u pola sata poslije podne na carinaru u Šibeniku od policijskog agenta Belamarića. U carinari sem našao jednog starog financa, a zatim kuda su me uveli u jednu sobu, u istoj je bio carinik Bajlo i policijski tajnik Carević.

Tajnik Carević me je prvi ovoliko i počeo nagovarati da priznam da je Drezga i neki drugi počinio više kromičarenja, te da mi ministarstvo financija u tu svrhu poslalo dinara 20.000 nagrade za to priznanje. Tada mi je predao novac u ruke, a ja sam ga uzeo i spremio u džep. Nadodao je da imam priznati da su istinite one prijave koje će mi napisane pokazati činovnik Bajlo na

